

แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำด้านการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลตามหลักไตรสิกขา
ของครูกลุ่มโรงเรียนเพนียด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
GUIDELINES FOR DEVELOPING INSTRUCTIONAL LEADERSHIP IN THE DIGITAL
ERA BASED ON THE THREEFOLD TRAINING PRINCIPLES (TRISIKKHĀ) AMONG
TEACHERS IN THE PHANIAT SCHOOL GROUP IN
PHRA NAKHON SI AYUTTHAYA PROVINCE

¹ณัฐพร ทรัพย์พจน์ Natthaphon Supphot

²พระครูภาวนาวุฒิบัณฑิต Phrakhruphawawuthibanthit ³สุทิศ สวัสดิ์ Suthit Sawaddi

^{1, 2, 3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author E-mail: fahnat0310@gmail.com

Article Received: December 04, 2025. Revised: March 27, 2026. Accepted: March 29, 2026.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการพัฒนาภาวะผู้นำด้านการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล 2) เพื่อศึกษาวิธีพัฒนาภาวะผู้นำด้านการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลตามหลักไตรสิกขา และ 3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำด้านการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลตามหลักไตรสิกขาของครูกลุ่มโรงเรียนเพนียด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ประกอบด้วยการใช้แบบสอบถามประชากรในการวิจัยทั้งหมด จำนวน 146 คน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 7 ท่านด้วยแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการพัฒนาภาวะผู้นำด้านการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลโดยภาพรวมและทุกด้านอยู่ในระดับมาก 2) วิธีการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักไตรสิกขา ประกอบด้วย (1) ศีล การส่งเสริมด้วยการยึดมั่นในจริยธรรมและความรับผิดชอบในการใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสมด้วยวิธีการอบรมจริยธรรมดิจิทัล สร้างจรรยาบรรณผู้นำในยุคดิจิทัล และฝึกวินัยในการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม (2) สมาธิ การพัฒนาสมาธิทำได้ด้วยการฝึกสติ บริหารเวลาอย่างมีระบบ สร้างกิจวัตรที่ส่งเสริมความมีจุดมุ่งหมายและวินัยในตนเอง (3) ปัญญา การพัฒนาปัญญาทำได้โดยเรียนรู้ตลอดชีวิต พัฒนาทักษะในการใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ และสร้างพื้นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน และ 3) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำด้านการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลตามหลักไตรสิกขาแบบบูรณาการการพัฒนาภาวะผู้นำของครูในยุคดิจิทัลควรบูรณาการหลักไตรสิกขาเข้ากับกระบวนการจัดการเรียนรู้อย่างสมดุลโดยเน้น (1) ศีล พัฒนากาย วาจา ให้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของศีล 5 เน้นการปลูกฝังคุณธรรม ความรับผิดชอบ วินัย และความปลอดภัยในการใช้เทคโนโลยี (2) สมาธิ การพัฒนาสมาธิด้วยการฝึกสติ ควบคุมตนเอง และจัดการเวลาอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อรับมือกับโลกดิจิทัลที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็ว (3) ปัญญา การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เปิดรับความรู้ใหม่ๆ และใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์และมีคุณธรรม เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคดิจิทัล โดยใช้แนวทางพัฒนาทักษะใหม่

อย่างต่อเนื่อง เช่น เรียนรู้ด้าน AI การคิดเชิงวิพากษ์ หรือภาวะผู้นำและสร้างแหล่งเรียนรู้ร่วม จัดตั้งกลุ่มหรือเครือข่ายแลกเปลี่ยนความรู้ นวัตกรรม และประสบการณ์ในโลกการเปลี่ยนแปลง

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ, การจัดการเรียนรู้, ยุคดิจิทัล, หลักสูตรศึกษา

Abstract

This research article aimed to: 1) study the state of instructional leadership development in the digital era, 2) study methods of instructional leadership development in the digital era based on the principles of Threefold Training (Trisikhā), and 3) study guidelines for instructional leadership development in the digital era based on the Threefold Training among teachers in the Peniat School group, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province. This employed a mixed-methods research design, consisting of questionnaires administered to the entire research population of 146 individuals, with data analyzed using percentages, means, and standard deviations, and interviews with 7 key informants using a semi-structured interview guide, with data analyzed using content analysis.

The research findings showed that: 1) The overall and all aspects of instructional leadership development in the digital era were at a high level. 2) Methods of leadership development based on the Threefold Training consisted of: (1) Morality (Sīla): promoting adherence to ethics and responsibility in the appropriate use of technology through digital ethics training, creating a code of ethics for digital leaders, and training discipline in the ethical use of technology; (2) Concentration (Samā dhi): developing concentration through mindfulness training, systematic time management, and creating routines that promote purpose and self-discipline; and (3) Wisdom (Paññā): developing wisdom through lifelong learning and developing skills in the creative use of technology. and create a shared learning exchange space. 3) Guidelines for instructional leadership development in the digital era based on the integrated Threefold Training principles. The development of leadership for teachers in the digital age should integrate the Threefold Training principles with the learning management process in a balanced way, emphasizing (1) Morality (Sīla), developing body and speech based on the Five Precepts, focusing on cultivating virtue, responsibility, discipline, and safety in the use of technology; (2) Concentration (Samā dhi), developing concentration through mindfulness training, self-control, and effective time management to cope with the rapidly changing digital world; (3) Wisdom (Paññā), promoting lifelong learning, embracing new knowledge, and using technology creatively and ethically to keep up with the changes in the digital age, by using a continuous development of new skills, such as learning about AI, critical thinking, or leadership and creating shared learning resources, establishing groups or networks to exchange knowledge, innovation and experiences in a changing world.

Keywords: Leadership, Learning Management, Digital Age, The Threefold Training (Trisikhā)

บทนำ

ครูส่วนใหญ่ยังมีปัญหาด้านทักษะการใช้เทคโนโลยีขาดความรู้และทักษะในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ส่งผลให้การเรียนรู้ของนักเรียนยังไม่ทันต่อยุคสมัยไม่สามารถดึงศักยภาพของผู้เรียนออกมาได้อย่างเต็มที่ อีกทั้งยังขาดแนวทางในการใช้เทคโนโลยีเพื่อสร้างสรรค์และส่งเสริมสมรรถนะของผู้เรียนในยุคดิจิทัลอย่างแท้จริง ทำให้ในปัจจุบันกลายเป็นสังคมที่ไร้พรมแดน แนวโน้มของการพัฒนาคนในโลกไร้พรมแดนจะเป็นผลให้ผู้ที่มีความรู้ทางเทคโนโลยีเป็นผู้มีบทบาทเด่น และแนวโน้มที่จะมีการเปลี่ยนแปลงจากที่เคยใช้แรงงานเป็นฐานหลักในการผลิต หันมาใช้เทคโนโลยีการอุตสาหกรรมและการบริการ กระบวนทัศน์ใหม่ทดแทน ถือว่าเป็นความท้าทายของการศึกษาไทยที่จะต้องผลักดันนโยบายการศึกษาให้ทันการพลิกผันของโลกแห่งความจริงของสังคมอุตสาหกรรมบริการด้วย เป็นการเตรียมความพร้อมในการพัฒนาประเทศและสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไป

การนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาทำให้ผู้เรียน มีแหล่งเรียนรู้ที่กว้างใหญ่ มีความรู้มากมายให้ศึกษาเรียนรู้สามารถศึกษาหาความรู้ในเรื่องต่างๆ ได้ด้วยตนเองอย่างง่าย แต่การที่ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ผ่านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่ถูกต้องนั้นจะต้องอาศัยผู้สอนที่เข้าใจและมีความรู้ในด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศด้วย ซึ่งสอดคล้องกับดาวรรุวรรณ ฤวิลาการ (2564) กล่าวว่า ครูเป็นบุคคลสำคัญที่จะพัฒนาผู้เรียนตามหลักบริบทที่เปลี่ยนแปลงไปโดยอาศัยเทคโนโลยีดิจิทัลเป็นเครื่องมือ เพราะเทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับครูไม่ใช่สิ่งที่ครูควรรู้แต่เป็นสิ่งที่ครูต้องรู้เพื่อสามารถเท่าทันผู้เรียนยุคที่เปลี่ยนแปลงไปตามหลักยุคสมัยเนื่องจากครูมีบทบาทสำคัญในการจัดการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้นักเรียนสามารถ เข้าใจ นำไปใช้และสร้างความรู้ใหม่ให้เกิดการพัฒนาและเจริญรุ่งเรืองที่เกิดขึ้นในสังคม ในส่วนของการเรียนรู้แบบผสมผสานเทคโนโลยีทักษะความฉลาดทางดิจิทัลที่ครูควรมีเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดจนบ่มเพาะสมรรถนะด้านดิจิทัลที่จำเป็นให้กับนักเรียนให้สามารถใช้ประโยชน์จากดิจิทัลได้อย่างปลอดภัยและมีประสิทธิภาพ ซึ่งภาวะผู้นำที่มีความสำคัญและสอดคล้องกับการศึกษาในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีนั่นคือภาวะผู้นำดิจิทัล เป็นพฤติกรรมจัดการศึกษารูปแบบหนึ่งที่มีมุ่งเน้นให้เกิดการเข้าถึงและการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการปฏิบัติงานมีการจัดหาอุปกรณ์ทางเทคโนโลยีที่เหมาะสมทันสมัยและเพียงพอต่อการใช้งาน เพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษา เพราะเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกและสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้เรียนได้ใช้เทคโนโลยีในการปฏิบัติเรียนและพัฒนาตนเองได้อย่างเหมาะสมและสร้างสรรค์ตลอดจนเป็นผู้ที่มีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาตนเองให้พร้อมรับความท้าทายที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีดิจิทัลอยู่เสมอ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ยุทธศาสตร์สร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ และแข่งขันได้อย่างยั่งยืน ยุทธศาสตร์ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรม ยุทธศาสตร์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและพัฒนาทุนศักยภาพมนุษย์ ยุทธศาสตร์การสร้างความเป็นธรรมลดความเหลื่อมล้ำในสังคม เพื่อให้สอดคล้องยุทธศาสตร์การพัฒนา คือ 1) เป้าหมายการพัฒนา คือคนไทยทุกกลุ่มวัยมีทักษะและความรู้ความสามารถที่จะเป็นฐานในการพัฒนาประเทศ เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการเต็มตามหลักศักยภาพสามารถเติบโตเป็นคนดี มีคุณภาพ ทำประโยชน์ต่อสังคมโดยรวมและมีทักษะการเรียนรู้ในเชิงคิดสังเคราะห์ สร้างสรรค์ต่อยอดไปสู่การสร้างนวัตกรรมความรู้ มีทักษะชีวิตและอาชีพ ทักษะทางการเงิน ทักษะสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยีวัยแรงงาน เพิ่มสมรรถนะทั้งความรู้ และทักษะการบริหารจัดการทางการเงินที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกประเทศ ตลอดถึงคนไทยมีพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพที่ลดลง มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีจิตสำนึกพลเมืองที่มีทัศนคติและพฤติกรรมที่มี

ประโยชน์ต่อส่วนรวม มีคุณธรรมจริยธรรม มีค่านิยมที่ดี และ 2) แนวทางการพัฒนา คือ การพัฒนาศักยภาพคนทุกกลุ่มวัยให้มีทักษะและความรู้ความสามารถโดยส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยมีการพัฒนาทักษะสมองและทักษะทางสังคมที่เหมาะสม พัฒนาเด็กวัยเรียนให้มีทักษะการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะการทำงานและการใช้ชีวิตที่พร้อมเข้าสู่ตลาดงาน ส่งเสริมแรงงานให้มีความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการ ทั้งทักษะขั้นพื้นฐาน ทักษะเฉพาะในวิชาชีพและทักษะในการเป็นผู้ประกอบการรายใหม่ พัฒนาศักยภาพของกลุ่มผู้สูงอายุให้มีโอกาสเข้าสู่ตลาดงานเพิ่มขึ้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2559)

หลักธรรมคำสอนสำคัญของพระพุทธศาสนาเป็นหลักคำสอนมุ่งเน้นเรื่องการพันทุกข์และสอนให้รู้จักทุกข์และวิธีการดับทุกข์ ให้พ้นจากอวิชชา (ความรู้ไม่จริงในธรรมชาติ) อันเป็นเหตุให้เกิดทุกข์จากกิเลสทั้งปวง คือ ความโลภ ความโกรธ ความหลงเน้นการศึกษาทำความเข้าใจ ด้วยปัญญาและพิสุจน์ทราบข้อเท็จจริง โดยเฉพาะหลักไตรสิกขา มีประกอบด้วย ศีล สมาธิ และปัญญา ซึ่งสามารถนำมาปรับใช้ในสถานการณ์ปัจจุบันได้ ศีล คือข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมในทางความประพฤติอย่างสูง สมาธิ คือ ข้อปฏิบัติสำหรับฝึกหัดอบรมจิตเพื่อให้เกิดคุณธรรม ปัญญา คือข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมปัญญา เพื่อให้เกิดความรู้แจ้งอย่างสูง และเข้าใจสถานการณ์ปัจจุบันได้ดีขึ้นและสามารถรับมือกับปัญหาต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2564)

กลุ่มโรงเรียนเพนียด เป็นโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนระดับประถมศึกษาอยู่ใน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 มีภารกิจในการส่งเสริมสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในกำกับให้เป็นไปตามหลักมาตรฐาน จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน พบว่ามีจุดแข็งคือผู้ปกครองให้ความสำคัญต่อการเรียนรู้ ประชาชน ผู้เกี่ยวข้ององค์กรภายนอกให้ความสำคัญและให้ความร่วมมือต่อการจัดการศึกษาด้านจุดอ่อน นโยบายถูกกำหนดมาจากส่วนกลาง ทำให้โครงการ/กิจกรรม ยังไม่เป็นไปตามหลักสภาพปัญหาที่แท้จริงและความต้องการของท้องถิ่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนต่ำกว่ามาตรฐานบางกลุ่มสาระ นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษยังไม่ได้รับการสนับสนุนเท่าที่ควร คุณภาพผู้เรียนในด้านของคุณธรรมจริยธรรมลดลง สถานศึกษาขนาดเล็กประสบปัญหาขาดแคลนครู ทำให้ครูไม่ครบชั้นเรียน บุคลากรปฏิบัติงานไม่ตรงกับความรู้ความสามารถของตนเอง นโยบายการบริหารงานบุคคลยังไม่กระจายอำนาจสู่สถานศึกษาอย่างแท้จริง สถานศึกษาขนาดเล็กมีสื่อ วัสดุอุปกรณ์ที่ล้าสมัยและไม่มีคุณภาพ และสภาพแวดล้อมภายนอกของสถานศึกษาในเขตพื้นที่ ด้านโอกาส พบว่ามีวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมและประเพณี ภูมิปัญญาที่ดั้งเดิมเป็นเอกลักษณ์ ส่วนในด้านอุปสรรค พบว่าวัฒนธรรมและค่านิยมของผู้ปกครองมีการส่งบุตรหลานเข้าไปเรียนในเมืองมากขึ้น การระดมทรัพยากรทางการศึกษาทำได้น้อยไม่เพียงพอต่อการพัฒนา ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีส่งผลให้ผู้เรียนขาดคุณธรรมจริยธรรมและส่งผลให้นักเรียนเรียนแบบ พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์การส่งเสริมสนับสนุนการวิจัย คิดค้นนวัตกรรมทางการศึกษาเพื่อนำไปพัฒนาคุณภาพการศึกษา ยังทำได้น้อยการแพร่ระบาดของโรค ทำให้การพัฒนาการศึกษาขาดความต่อเนื่อง และส่งผลกระทบต่อถึง ความปลอดภัยของนักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติงาน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1, 2566)

จากผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมด้านจุดอ่อนและอุปสรรคจะเห็นได้ว่ามีประเด็นปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะเป็นครูสอนอยู่ในกลุ่มโรงเรียนเพนียด จังหวัดพระนครศรีอยุธยาจึงมีความสนใจศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำด้านการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลตามหลักไตรสิกขาของครูกลุ่มโรงเรียนเพนียด

เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาภาวะผู้นำด้านการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลตามหลักไตรสิกขาของครูกลุ่มโรงเรียนเพนียด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อให้การบริหารจัดการมีประสิทธิภาพสูงขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการพัฒนาภาวะผู้นำด้านการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของครูกลุ่มโรงเรียนเพนียด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อศึกษาวิธีพัฒนาภาวะผู้นำด้านการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลตามหลักไตรสิกขาของครูกลุ่มโรงเรียนเพนียด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำด้านการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลตามหลักไตรสิกขาของครูกลุ่มโรงเรียนเพนียด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครู โรงเรียนกลุ่มเพนียด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 146 คน จาก 9 โรงเรียน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection)
2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์ที่เป็นผู้เชี่ยวชาญ 7 รูป/คน ซึ่งเป็นผู้มีความรู้เกี่ยวกับวิธีพัฒนาภาวะผู้นำด้านการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลและหลักไตรสิกขา
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบสอบถาม มีการสร้างแบบสอบถามดังนี้ 1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำด้านการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลตามหลักไตรสิกขาของครูกลุ่มโรงเรียนเพนียด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จากวารสาร ตำราเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) กำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือวิจัย 3) ดำเนินการสร้างเครื่องมือวิจัย 4) ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยนำเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาความเหมาะสมของภาษาว่ามีความครอบคลุมหรือไม่ โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item-Objective Congruence Index IOC) และเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไปเพื่อจัดทำเป็นแบบสอบถาม ซึ่งผลจากการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญปรากฏว่ามีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.5 - 1.00 5) นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่เป้าหมาย จำนวน 30 ชุด เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์ Cronbach's Alpha ผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามรวมทั้งฉบับ เท่ากับ 0.8 6) ปรับปรุงแก้ไข และจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์และนำไปใช้จริงเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการพัฒนาภาวะผู้นำด้านการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของครูกลุ่มโรงเรียนเพนียด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบใช้มาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

3.2 แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง เพื่อศึกษาวิธีพัฒนาภาวะผู้นำด้านการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลตามหลักไตรสิกขาของครูกลุ่มโรงเรียนเพนียด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ โดยใช้ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการพัฒนภาวะผู้นำด้านการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของครู กลุ่มโรงเรียนเพนียด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวม ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความคิดเห็นของครูมีต่อสภาพการพัฒนภาวะผู้นำด้านการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของครู กลุ่มโรงเรียนเพนียด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวม

สภาพการพัฒนภาวะผู้นำด้านการจัดการเรียนรู้ ในยุคดิจิทัลของครู กลุ่มโรงเรียนเพนียด โดยภาพรวม	N= 146 คน			
	ระดับความคิดเห็น			
	μ	σ	แปลผล	อันดับ
1. ด้านการใช้ดิจิทัลเพื่อการเรียนการสอน	4.36	0.57	มาก	3
2. ด้านการปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงยุคดิจิทัล	4.52	0.50	มาก	1
3. ด้านการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ยุคดิจิทัล	4.45	0.53	มาก	2
ภาพรวม	4.43	0.53	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า ครูมีความคิดเห็นต่อสภาพการพัฒนภาวะผู้นำด้านการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของครู กลุ่มโรงเรียนเพนียด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน อยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ด้านการปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงยุคดิจิทัล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.49 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 5.05 ด้านการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ยุคดิจิทัล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.52 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 5.38 และด้านที่มีค่าน้อยที่สุดคือ ด้านการใช้ดิจิทัลเพื่อการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.36 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 5.75 ตามลำดับ

2. วิธีพัฒนาภาวะผู้นำด้านการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลตามหลักไตรสิกขาของครูกลุ่มโรงเรียนเพนียด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2.1 การใช้ดิจิทัลเพื่อออกแบบ Active Learning กระตุ้นการลงมือปฏิบัติจริง และสร้างสรรค์นวัตกรรม พร้อมนำข้อมูลดิจิทัลมาวิจัยและปรับปรุงการสอนอย่างต่อเนื่อง สามารถ ผลิตสื่อและบทเรียนออนไลน์ ได้อย่างมีคุณภาพ โดยใช้เครื่องมือดิจิทัลค้นคว้า จัดการข้อมูล และประเมินความน่าเชื่อถือ ที่สำคัญคือครูสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริม ความคิดสร้างสรรค์ การมีส่วนร่วม และความยืดหยุ่นในการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนกล้าคิดนอกกรอบและสนุกไปกับการแสวงหาความรู้ในโลกดิจิทัล

2.2 การเรียนรู้ยุคดิจิทัลต้องการผู้นำและครูที่บูรณาการกับหลักไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) เพื่อสร้างจริยธรรม ความมั่นคงทางจิตใจ และปัญญาในการใช้เทคโนโลยี การเปิดรับสิ่งใหม่ พัฒนาทักษะดิจิทัลต่อเนื่อง ความยืดหยุ่น จะนำไปสู่การเรียนรู้ที่มีคุณภาพและสร้างผู้เรียนที่พร้อมสำหรับอนาคต

2.3 การขับเคลื่อนการเรียนรู้ยุคดิจิทัลอย่างยั่งยืนนั้น หัวใจสำคัญคือ ครู และ ผู้นำ ครูต้องใช้เทคโนโลยีสร้าง Active Learning และนวัตกรรม พร้อมพัฒนาทักษะดิจิทัลต่อเนื่องในการผลิตสื่อและการค้นคว้าข้อมูล ขณะที่ผู้นำบูรณาการ หลักสูตรศึกษา เพื่อสร้างจริยธรรม ความมั่นคงทางจิตใจ และปัญญา นำไปสู่บรรยากาศที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และคุณภาพการเรียนรู้

3. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำด้านการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลตามหลักสูตรศึกษาของครูกลุ่มโรงเรียนเพนียด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

3.1 ด้านการใช้ดิจิทัลเพื่อการเรียนการสอน การพัฒนาภาวะผู้นำด้านการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลตามหลักสูตรศึกษา มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้ 1) ศील การพัฒนาพฤติกรรมและความรับผิดชอบ ครูยุคใหม่ควรใช้ดิจิทัลอย่างมีจริยธรรมและรับผิดชอบ สร้างแบบอย่างที่ดีในการจัดการข้อมูลและสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ปลอดภัย เพื่อให้ผู้เรียนกล้าคิดและแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ 2) สมานิ การพัฒนาสติและสมาธิในการจัดการเรียนรู้ ครูควรมีสมาธิในการออกแบบและเลือกใช้เครื่องมือดิจิทัลอย่างตั้งใจ เพื่อกระตุ้นการเรียนรู้แบบ Active Learning มุ่งมั่นพัฒนาการสอนอย่างต่อเนื่อง และผลิตสื่อการเรียนรู้ดิจิทัลที่มีคุณภาพ 3) ปัญญา การพัฒนาความรู้และวิจรรณญาณ ครูควรมีปัญญาในการวิเคราะห์ข้อมูลดิจิทัลเพื่อนำมาปรับปรุงการสอน สร้างสรรค์นวัตกรรมการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้ผู้เรียนคิดนอกกรอบและส่งเสริมบรรยากาศที่ยืดหยุ่น สนุกสนานในการเรียนรู้ยุคดิจิทัล

3.2 ด้านการปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงยุคดิจิทัล การพัฒนาภาวะผู้นำด้านการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลตามหลักสูตรศึกษา มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้ 1) ศील การเรียนรู้ยุคดิจิทัลต้องการผู้นำและครูที่มีศील คือมีจริยธรรมและความรับผิดชอบในการใช้เทคโนโลยี การเปิดรับสิ่งใหม่ๆ พร้อมทั้งพัฒนาทักษะดิจิทัลอย่างต่อเนื่องเพื่อเป็นแบบอย่างและนำทางผู้เรียนไปสู่การใช้เทคโนโลยีอย่างถูกต้องและสร้างสรรค์ในสังคมดิจิทัล 2) สมานิ ผู้นำและครูในยุคดิจิทัลควรมี สมานิ เพื่อสร้างความมั่นคงทางจิตใจในการรับมือกับความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี และมีความมุ่งมั่นในการเรียนรู้และพัฒนาทักษะดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง ความตั้งใจจดจ่อจะนำไปสู่การจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและประสิทธิผล 3) ปัญญา การมีปัญญาเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้ผู้นำและครูสามารถบูรณาการหลักสูตรศึกษาเข้ากับการใช้เทคโนโลยีได้อย่างชาญฉลาด พวกเขาต้องมีความรู้ความเข้าใจในการวิเคราะห์และประยุกต์ใช้เครื่องมือดิจิทัล มีวิจรรณญาณในการตัดสินใจ และมีความยืดหยุ่นในการปรับตัวเพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่พร้อมสำหรับอนาคตและสร้างผู้เรียนให้มีปัญญาในโลกดิจิทัล

3.3 ด้านการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ยุคดิจิทัล การพัฒนาภาวะผู้นำด้านการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลตามหลักสูตรศึกษา มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้ 1) ศील การพัฒนาศील คือการที่ครูและผู้นำใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรมและความรับผิดชอบ ครูควรใช้ดิจิทัลเพื่อสร้างนวัตกรรมอย่างสร้างสรรค์ โดยคำนึงถึงความถูกต้องเหมาะสม ส่วนผู้นำต้องบูรณาการหลักสูตรศึกษาเพื่อสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี 2) สมานิ การมีสมาธิ หมายถึงการที่ครูและผู้นำมีความมั่นคงทางจิตใจและความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ครูต้องพัฒนาทักษะดิจิทัลในการผลิตสื่อและค้นคว้าข้อมูลอย่างสม่ำเสมอ ในขณะที่ผู้นำควรสร้างความมั่นคงทางจิตใจให้แก่ทีมงาน เพื่อให้ทุกคนพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและมุ่งมั่นพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ 3) ปัญญา การมีปัญญา คือการที่ครูและผู้นำมีความรู้ความเข้าใจในโลกดิจิทัล สามารถวิเคราะห์และประยุกต์ใช้เทคโนโลยีได้อย่างชาญฉลาด ครูควรใช้ดิจิทัลเพื่อสร้างนวัตกรรมและกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน ส่วนผู้นำต้องใช้ปัญญาในการนำหลักสูตรศึกษามาใช้เพื่อส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการคิดนอกกรอบและการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบผลการวิจัยสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพการพัฒนาด้านภาวะผู้นำด้านการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของครูกลุ่มโรงเรียนเพนียด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เพราะครูในยุคดิจิทัลปรับตัวอย่างต่อเนื่อง โดยสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอย่างเหมาะสม ทั้งยังสามารถเลือกเครื่องมือดิจิทัลมาส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ครูมีความเข้าใจในหลักจริยธรรมและความปลอดภัยดิจิทัล พัฒนาค้นหาช่องทางออนไลน์อยู่เสมอ และออกแบบกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีเจตคติที่ดีต่อการใช้เทคโนโลยีในวิชาชีพ ทำให้สามารถพัฒนาทักษะความเป็นครูในยุคดิจิทัลได้อย่างเหมาะสมและต่อเนื่อง ซึ่งส่งผลให้สามารถปรับตัวและพัฒนาภาวะผู้นำด้านการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัยของวาสนา ดิษฐ์ประดับ, กาญจนา บุญส่ง และเสนาะ กลิ่นงาม (2567) ที่พบว่า การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและนวัตกรรมในปัจจุบันส่งผลให้ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาและรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเปลี่ยนแปลงไป เทคโนโลยีที่ทันสมัยในยุคดิจิทัลเข้ามามีบทบาทในการบริหารงานในสถานศึกษา ผู้บริหารจึงควรเตรียมความพร้อมและตั้งรับกับการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคปัจจุบัน จากการศึกษาทบทวนแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำกับการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล พบว่าผู้บริหารจำเป็นต้องมีการพัฒนาทักษะ ความรู้ความสามารถและภาวะความเป็นผู้นำในยุคดิจิทัลให้มากยิ่งขึ้น ผู้บริหารต้องมีการปรับตัว ปรับกลยุทธ์ และวิสัยทัศน์ให้กว้างไกล ยอมรับเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาใช้ในกระบวนการทำงานภายในสถานศึกษาและรู้จักการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีอย่างหลากหลาย เพื่อให้การบริหารงานบรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ทั้งด้านผู้เรียน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การบริหารงานบุคคล รวมถึงสนับสนุนและพัฒนาศักยภาพของบุคลากรให้มีทักษะ ความรู้ ความสามารถ โดยอภิปรายผลการวิจัยรายด้านได้ดังนี้

1.1. ด้านการใช้ดิจิทัลเพื่อการเรียนการสอน พบว่า ครูมีความคิดเห็นต่อสภาพการพัฒนาด้านภาวะผู้นำด้านการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของครูกลุ่มโรงเรียนเพนียด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในประเด็นการใช้ดิจิทัลเพื่อการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก เพราะครูส่วนใหญ่ครูใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อออกแบบ Active Learning และส่งเสริมให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติจริง สร้างชิ้นงาน นวัตกรรม และร่วมกิจกรรม STEM Education ครูมีการเลือกใช้สื่อดิจิทัลที่เหมาะสมเพื่อกระตุ้นการสร้างสรรคผลงาน รวมถึงใช้ข้อมูลดิจิทัล ในการวิจัย ปรับปรุงการสอน และพัฒนาทักษะตนเองอย่างต่อเนื่อง พร้อมสนับสนุนให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งสะท้อนถึงความพร้อมในการเป็นผู้นำด้านการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลอย่างแท้จริง สอดคล้องกับงานวิจัยของกะรัต ทองใสพร และคณะ (2566) ที่พบว่า การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในยุคดิจิทัลส่งผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมากต่อพฤติกรรมในการใช้ชีวิตรวมถึงการเรียนรู้ โลกแห่งการเรียนรู้ได้พัฒนาไปอย่างรวดเร็วจากการที่มีระบบอินเทอร์เน็ตและการพัฒนาของเทคโนโลยีดิจิทัลซึ่งระบบเครือข่ายความรู้ออนไลน์มีการขับเคลื่อนอย่างเห็นได้ชัด ระบบอินเทอร์เน็ตจะมีบทบาทมากขึ้นจะช่วยให้คนที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลความเจริญสามารถเข้าถึงความรู้ได้อย่างง่ายดาย ในขณะที่การเรียนรู้ในพื้นที่ที่ได้ปฏิบัติจริงซึ่งยังเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยพัฒนาเสริมทักษะด้านต่างๆ ในหลากหลายมิติ ปัจจุบันเทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญเป็นอย่างมากในระบบการศึกษา เรียกได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งที่ขาดไม่ได้ที่จะช่วยให้การศึกษามีการพัฒนาและเติบโตไปกว้าง ซึ่งมีข้อดีก็คือเป็นการลดความเหลื่อมล้ำโอกาสทางการศึกษาได้เป็นอย่างมาก โดยผู้บริหารสถานศึกษา

จำเป็นต้องเป็นผู้นำด้านเทคโนโลยี เพื่อมาประยุกต์ใช้ในการศึกษา ให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงแหล่งทรัพยากรความรู้และสื่อการเรียนการสอนที่มีคุณภาพได้อย่างเท่าเทียมกัน

1.2 ด้านการปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงยุคดิจิทัล พบว่า ครูมีความคิดเห็นต่อสภาพการพัฒนาภาวะผู้นำด้านการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของครูกลุ่มโรงเรียนเพนียด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา อยู่ในระดับมากที่สุด เพราะครูยุคดิจิทัลสามารถผลิตสื่อและออกแบบบทเรียนออนไลน์ได้อย่างสร้างสรรค์ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตในการเข้าถึงฐานข้อมูลออนไลน์ เพื่อค้นหาและสังเคราะห์ข้อมูลคุณภาพ โดยครูประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูลจัดการสารสนเทศและปรับตัวเรียนรู้ทักษะดิจิทัลใหม่ๆอย่างต่อเนื่องเพื่อพัฒนาการสอนให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งสะท้อนถึงความสามารถของครูในการปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงยุคดิจิทัลอย่างมีคุณภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของสิรินาถ คงแก้ว (2566) ที่พบว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน

1.3 ด้านการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ยุคดิจิทัล พบว่า ครูมีความคิดเห็นต่อสภาพการพัฒนาภาวะผู้นำด้านการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของครูกลุ่มโรงเรียนเพนียด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา อยู่ในระดับมาก เพราะครูสร้างสรรค์บรรยากาศในห้องเรียนที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ และการมีส่วนร่วมโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นเครื่องมือกระตุ้นให้ผู้เรียนแลกเปลี่ยนความคิดเห็น กล้าทดลอง และสร้างผลงานด้วยตนเอง โดยครูปรับกิจกรรมการสอนให้ยืดหยุ่น เหมาะสมกับสถานการณ์และความหลากหลายของผู้เรียน ทั้งยังส่งเสริมการทำงานกลุ่มและใช้คำถามปลายเปิดในบริบทดิจิทัลเพื่อกระตุ้นให้เกิดการคิดนอกกรอบและความสนุกสนานในการเรียนรู้ซึ่งสะท้อนถึงความสามารถของครูในการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ยุคดิจิทัลอย่างมีคุณภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของสุจิน ยอดมหาวรรณ (2566) ที่พบว่า สภาพความต้องการจำเป็นที่มีความสำคัญมากที่สุด เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อยได้แก่ ด้านสภาพแวดล้อมและบรรยากาศการเรียนรู้ ด้านสื่อ/แหล่งการเรียนรู้ ด้านเนื้อหาวิชา ด้านครูผู้สอน ด้านผู้เรียน และวิธีการจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาในยุควิถีชีวิตใหม่ ของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 พบว่าด้านสภาพแวดล้อมและบรรยากาศการเรียนรู้ควรนำหลักไตรสิกขาในด้านศีลมาเป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ รองมาด้านสื่อ/แหล่งการเรียนรู้ควรนำหลักไตรสิกขาในด้านสมาธิเป็นวิธีการจัดการเรียนรู้และด้านเนื้อหาวิชาควรนำหลักไตรสิกขาในด้านปัญญาเป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาในยุควิถีชีวิตใหม่ของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1

2. ผลการศึกษาวิธีพัฒนาภาวะผู้นำด้านการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลตามหลักไตรสิกขาของครูกลุ่มโรงเรียนเพนียด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบผลการวิจัยรายด้านที่อภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

2.1 ด้านการใช้ดิจิทัลเพื่อการเรียนการสอน พบว่า ครูและสถานศึกษาควรใช้ดิจิทัลเพื่อการเรียนการสอนควรพัฒนาแนวทางโดยบูรณาการหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิและปัญญา อย่างสมดุลโดยเริ่มจากการจัดการเรียนรู้ยุคดิจิทัลต้องผสมผสานไตรสิกขาเข้ากับบทบาทผู้นำและครูอย่างลงตัวศีล สร้างรากฐานจริยธรรมดิจิทัลและความรับผิดชอบ สมาธิ พัฒนาคความมั่นคงทางจิตใจและการตัดสินใจอย่างมีสติ ส่วนปัญญา นำไปสู่การรู้เท่าทันเทคโนโลยี การคิดวิเคราะห์และการสร้างสรรค์นวัตกรรม การบูรณาการนี้จะสร้างการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและยั่งยืน พร้อมผลิตผู้เรียนที่มีทั้งความรู้และคุณธรรมสำหรับอนาคต แนวทางนี้จะช่วยให้ครูและผู้เรียนมีทั้งทักษะ ความรู้ และคุณธรรมในการใช้ดิจิทัลเพื่อการเรียนการสอน ได้อย่างปลอดภัยและ

ยังยืน สอดคล้องกับงานวิจัยของศศิวิมล ฉางวัง (2565) ที่พบว่า การพัฒนาสถานศึกษาภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ตามหลักไตรสิกขา (1) ผู้บริหารสถานศึกษามีการวางแผนในการส่งเสริมและชี้แนะแนวทางให้นักเรียนมีความซื่อสัตย์สุจริต และต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันเนื่องจากปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน (2) ผู้บริหารสถานศึกษามีการนำสื่ออิเล็กทรอนิกส์และเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาใช้ภายในสถานศึกษา เนื่องด้วยในโลกยุคที่มีการใช้เทคโนโลยีเพิ่มมากขึ้น (3) ผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมให้ครูมีการพัฒนาศักยภาพของตนเองอยู่เสมอ ติดตามข่าวสารบ้านเมืองใหม่มากขึ้นและจะต้องเพิ่มพูนทักษะความรู้ความสามารถให้มากยิ่งขึ้น (4) ผู้บริหารสถานศึกษามีการพัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาการจัดการเรียนการสอน (5) ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดโครงการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการรณรงค์การอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (6) ผู้บริหารสถานศึกษามีการประสานงานส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้ปกครองชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

2.2 ด้านการปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงยุคดิจิทัล พบว่า ครูควรปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงยุคดิจิทัลและออกแบบเนื้อหาเรียนรู้ที่เชื่อมโยงองค์ความรู้ทางวิชาการ เทคโนโลยี และคุณธรรมอย่างสมดุล โดยใช้หลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ และปัญญาเป็นแนวทาง เริ่มจากการปรับตัวนี้ควรอาศัยหลักไตรสิกขา คือ ศีล ในการนำเสนอสิ่งที่ดีและถูกต้อง สมาธิ ในการมุ่งมั่นพัฒนาตนเองและสร้างสรรค์สิ่งใหม่ และปัญญา ในการวิเคราะห์ ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีอย่างชาญฉลาด เพื่อให้การเรียนรู้มีคุณภาพและยั่งยืนและวัดผลความรู้ให้ครอบคลุมทั้งความรู้ ทักษะ คุณธรรม ซึ่งจะช่วยให้ครูสามารถออกแบบกิจกรรมที่มีคุณภาพ สอดคล้องกับยุคดิจิทัลและพัฒนาผู้เรียนได้รอบด้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของพรรณนันท อุดมฤทธิ์ (2566) ที่พบว่า วิธีการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ตามหลักพุทธธรรม ควรจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการเรียนรู้เชิงรุกที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้นักเรียนคิด วิเคราะห์ ตั้งคำถามแล้วหาคำตอบร่วมกันผ่านการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน แบบใช้โครงงานเป็นฐานหรือแบบใช้ปัญหาเป็นฐาน โดยบูรณาการใช้กิจกรรมที่หลากหลายตอบสนองต่อความถนัดและความสนใจของนักเรียน

2.3 ด้านการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ยุคดิจิทัล พบว่า ครูควรสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ยุคดิจิทัลและจัดบรรยากาศการเรียนรู้ยุคดิจิทัลที่เชื่อมโยงองค์ความรู้ทางวิชาการ เทคโนโลยีและคุณธรรมอย่างสมดุล โดยใช้หลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ และปัญญาเป็นแนวทาง เริ่มจากการสร้างสรรค์และจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล ผู้นำทางการศึกษาและครูต้องบูรณาการหลักไตรสิกขา เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและยั่งยืน ศีล คือ การสร้างจริยธรรมดิจิทัลและความรับผิดชอบ สมาธิ ช่วยให้มีจิตใจมั่นคงและการตัดสินใจที่รอบคอบ และปัญญา นำไปสู่การรู้เท่าทันเทคโนโลยีการวิเคราะห์ และการสร้างสรรค์นวัตกรรม การผสมรวมหลักทั้งสามนี้จะนำไปสู่การจัดการเรียนรู้ดิจิทัลที่มีคุณภาพ และพัฒนาผู้เรียนให้พร้อมสำหรับอนาคตอย่างแท้จริง สอดคล้องกับงานวิจัยของพระชาญชัย อินทญาโณ (ยันต์ฉิมพลี) (2564) ที่พบว่า รูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขาของครูระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จังหวัดอุดรธานี เขต 20 ประกอบด้วย 5 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 หลักการ ส่วนที่ 2 วัตถุประสงค์ ส่วนที่ 3 กระบวนการประกอบด้วย 1) องค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอนของครู 2) กระบวนการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครู และ 3) รูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขา ส่วนที่ 4 การนำไปใช้ ประกอบด้วย 1) การเตรียมการ 2) การดำเนินการ 3) การประเมินผล และส่วนที่ 5 เงื่อนไขความสำเร็จ ปรับใช้ตามบริบทของสถานศึกษาและความร่วมมือของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง นักเรียน

3. ผลการเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำด้านการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลตามหลักไตรสิกขาแบบบูรณาการการพัฒนาภาวะผู้นำของครูในยุคดิจิทัล เป็นการบูรณาการหลักไตรสิกขาเข้ากับกระบวนการจัดการเรียนรู้อย่างสมดุลโดยเน้น (1) ศील พัฒนากาย วาจา ให้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของศีล 5 เน้นการปลูกฝังคุณธรรม ความรับผิดชอบ วินัย และความปลอดภัยในการใช้เทคโนโลยี (2) สมานิ การพัฒนาสมานิด้วยการฝึกสติ ควบคุมตนเอง และจัดการเวลาอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อรับมือกับโลกดิจิทัลที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็ว (3) ปัญญา การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เปิดรับความรู้ใหม่ๆ และใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์และมีคุณธรรม เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคดิจิทัล โดยใช้แนวทางพัฒนาทักษะใหม่อย่างต่อเนื่อง เช่น เรียนรู้ด้าน AI การคิดเชิงวิพากษ์ หรือภาวะผู้นำและสร้างแหล่งเรียนรู้ร่วม จัดตั้งกลุ่มหรือเครือข่ายแลกเปลี่ยนความรู้ นวัตกรรม และประสบการณ์ในโลกการเปลี่ยนแปลง อาจเป็นเพราะว่าการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ยุคดิจิทัลตามหลักไตรสิกขา ครูควรสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ดิจิทัลโดยเน้น ศील เพื่อส่งเสริมจริยธรรม ใช้สมานิ สร้างความมั่นคงและกระตุ้นความมุ่งมั่นในการเรียนรู้ และใช้ปัญญา เพื่อกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์และการคิดนอกกรอบอย่างชาญฉลาด สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาประยอม กลยาโณ (เล่มไม่ล) (2567) ที่พบว่า ระบบการสอนสังคมศึกษาตามหลักไตรสิกขาเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6 อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา โดย ศील คือการพัฒนากายให้อยู่กับระเบียบวินัย สมานิ คือความมุ่งมั่นตั้งใจ เมื่อตั้งใจแล้วจะสำเร็จสมหวัง ปัญญา คือจะช่วยให้หลุดพ้นปัญหาอุปสรรคไปได้ ปัญหา คือความเข้าใจว่าศีล สมานิปัญญา เกิดจากไปรับศีลที่วัด สมานิ สมานิต้องนั่งหลับตาภาวนา ปัญญา คือต้องหาเหตุเห็นเดินอากาศได้ฉะนั้นผู้สอนต้องให้นักเรียนเข้าใจว่า ศील คือระเบียบวินัย สมานิ คือความตั้งใจ ปัญญาคือรู้ว่าแก้ปัญหาอุปสรรคอย่างไร และสามารถอธิบายให้ประชาชนเข้าใจศีล สมานิ และปัญญาเพราะปัญญาเป็นตัวช่วยในการแก้ปัญหาและอุปสรรค ดังนั้นถ้าไม่มีพื้นฐานก็ไม่รู้จะนำไปใช้อย่างไร ถ้ามีพื้นฐานก็เข้าใจชีวิต หรือจุดแข็ง เอาศีลสมานิปัญญาไปพัฒนาตนเอง และแนะนำสังคมเพื่อให้สังคมอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุขได้

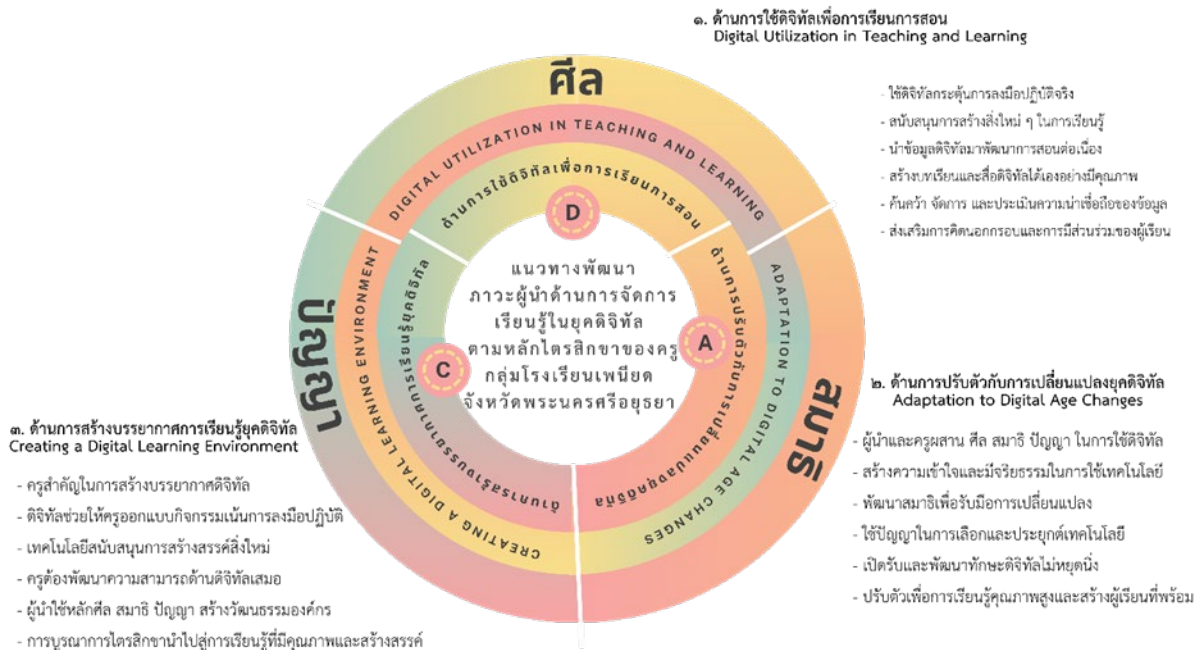
องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้จากการวิจัยครั้งนี้ คือ แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำด้านการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลตามหลักไตรสิกขาของครูกลุ่มโรงเรียนเพนียด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นการนำหลักไตรสิกขามาประยุกต์ใช้ จะช่วยให้ผู้นำด้านการจัดการเรียนรู้สามารถพัฒนาตนเองได้อย่างสมดุล ทั้งในด้านความประพฤติ (ศีล) จิตใจ (สมานิ) และสติปัญญา (ปัญญา) ซึ่งจะส่งผลให้การจัดการเรียนรู้มีคุณภาพและประสบความสำเร็จในที่สุด สรุป คือ DAC มีอธิบายว่า

D: ด้านการใช้ดิจิทัลเพื่อการเรียนการสอน (Digital Utilization in Teaching and Learning) หมายถึง การใช้ดิจิทัลกระตุ้นการลงมือปฏิบัติจริง การสนับสนุนการสร้างสิ่งใหม่ๆ ในการเรียนรู้ สามารถนำข้อมูลดิจิทัลมาพัฒนาการสอนต่อเนื่อง สร้างบทเรียนและสื่อดิจิทัลได้เองอย่างมีคุณภาพ ค้นคว้า จัดการ และประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูล และส่งเสริมการคิดนอกกรอบและการมีส่วนร่วมของผู้เรียน

A: ด้านการปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงยุคดิจิทัล (Adaptation to Digital Age Changes) หมายถึง ผู้นำและครูสถาน ศील สมานิ ปัญญา ในการใช้ดิจิทัล สามารถสร้างความเข้าใจและมีจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี พัฒนาสมานิ เพื่อรับมือการเปลี่ยนแปลง ใช้ปัญญาในการเลือกและประยุกต์เทคโนโลยี เปิดรับและพัฒนาทักษะดิจิทัลไม่หยุดนิ่ง พร้อมทั้งปรับตัวเพื่อการเรียนรู้คุณภาพสูงและสร้างผู้เรียนที่พร้อม

C: ด้านการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ยุคดิจิทัล (Creating a Digital Learning Environment) หมายถึง ครูมีความสำคัญในการสร้างบรรยากาศดิจิทัลและดิจิทัลช่วยให้ครูออกแบบกิจกรรมเน้นการลงมือปฏิบัติ โดยเทคโนโลยีสนับสนุนการสร้างสรรคสิ่งใหม่และครูต้องพัฒนาความสามารถด้านดิจิทัลเสมอ ควรใช้หลักศีล สมานธิ ปัญญา สร้างวัฒนธรรมองค์กรและการบูรณาการไตรสิกขานำไปสู่การเรียนรู้ที่มีคุณภาพและสร้างสรรค์ สรุปลงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย DAC

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ด้านการใช้ดิจิทัลเพื่อการเรียนการสอน สถานศึกษาควรส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรและสื่อการสอนดิจิทัลที่เน้นการปฏิบัติจริงและส่งเสริมการคิดวิเคราะห์อย่างมีจริยธรรม

1.2 ด้านการปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงยุคดิจิทัล สถานศึกษาควรจัดอบรมและพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีความรู้ความสามารถในการใช้และปรับตัวเข้ากับเทคโนโลยีดิจิทัลใหม่ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 ด้านการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ยุคดิจิทัล สถานศึกษาควรกระตุ้นให้เกิดการสร้างพื้นที่และกิจกรรมที่เอื้อต่อการเรียนรู้แบบร่วมมือ การแสดงความคิดเห็น และการสร้างสรรค์นวัตกรรมผ่านเครื่องมือดิจิทัลอย่างปลอดภัย

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเรื่องการขยายขอบเขตการวิจัยไปยังครูกลุ่มโรงเรียนอื่นในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา หรือจังหวัดใกล้เคียง เพื่อเปรียบเทียบแนวทางปฏิบัติและผลลัพธ์ในการพัฒนาภาวะผู้นำด้านดิจิทัลตามหลักไตรสิกขา

2.2 ควรศึกษาเรื่องการวิเคราะห์เชิงลึกถึงผลกระทบของการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักไตรสิกขาของครู ที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้และทักษะดิจิทัลของผู้เรียนในกลุ่มโรงเรียนเพนียด

2.3 ควรศึกษาเรื่องการออกแบบและพัฒนาเครื่องมือประเมินภาวะผู้นำด้านการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลที่อิงหลักไตรสิกขา ซึ่งสามารถนำไปใช้ได้จริงและมีความน่าเชื่อถือยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2559). แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564). กรุงเทพมหานคร: สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- กระรัต ทองใสพร และคณะ. (2566). ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล. วารสารวิชาการสถาบันพัฒนาพระวิทยากร, 6(2), 261-270.
- ดาวรรุวรรณ ถวิลการ. (2564). ภาวะผู้นำดิจิทัล. พิมพ์ครั้งที่ 2. ขอนแก่น: ศูนย์นวัตกรรมการเรียนการสอนมหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ทรศนันท์ อุดมฤทธิ์. (2566). แนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ตามหลักพุทธธรรม โรงเรียนบางปะอิน “ราชานุเคราะห์ 1” จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระชาญชัย อินทญาโณ (ยันต์ฉิมพลี). (2564). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขาของครู ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจังหวัดอุดรธานี เขต 20. ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาประยอม กลยาโณ (ล้มไม้ล). (2567). ระบบการสอนสังคมศึกษาตามหลักไตรสิกขาเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6 อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา. ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วาสนา ดิษฐ์ประดับ. กาญจนา บุญสง. และ เสนาะ กลิ่นงาม. (2567). ภาวะผู้นำกับการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล. วารสารศึกษาศาสตร์, 35(3), 1-14.
- ศศิวิมล ฉางวัง. (2565). การพัฒนาสถานศึกษาภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติตามหลักไตรสิกขาสังกัดสำนักงานเขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2564). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 43. กรุงเทพมหานคร: สนิทตันติวัฒนธรรม.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1. (2566). แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2566-2570 (ฉบับปรับปรุง). พระนครศรีอยุธยา: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1.

- สิรินาถ คงแก้ว. (2566). ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารกับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุจิน ยอดมหาวรรณ. (2566). แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.